Н.М. Гордієнко
Національний технічний університет України «КПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У НЕМОВНИХ ВНЗ

Необхідність знання іноземної мови у сучасному світі не підлягає сумніву. Інтеграція України у світове співтовариство і встановлення більш тісних економічних, політичних і культурних зв'язків підносить володіння іноземною мовою як засобом спілкування на принципово нову висоту. ВНЗ України активно включилися в процес європеїзації вищої освіти, обравши одним із пріоритетних напрямків підготовки фахівців вивчення англійської мови. Приєднання української системи освіти до Болонського процесу вимагає високого рівня мовної компетенції не тільки від студентів гуманітарних спеціальностей, а також від майбутніх інженерів, вчених, лікарів, тощо. Однак великий досвід роботи зі студентами технічних ВНЗ свідчить про наявність серйозних перешкод, що стоять на шляху мовного прогресу вищезазначених студентів.

Однією з головних проблем, з якими стикається викладач англійської мови при роботі зі студентами технічного вузу, є відсутність у них мотивації до вивчення мови. При спробах з'ясувати причини небажання вчитися, можна почути, всупереч очікуванню, що студент усвідомлює важливість знання англійської мови. Але, як показує практика, він виявляється не готовий докладати до цього жодних зусиль. При наявності мотивації до навчання ця проблема вирішується самим студентом, саме тому поняття мотивації вимагає більш докладного розгляду. В даний час мотивація як психічне явище трактується по-різному. В останні роки посилилося розуміння психологами і педагогами ролі позитивної мотивації до навчання в оволодінні знаннями. Було встановлено, що висока позитивна мотивація може відігравати роль компенсуючого фактора в разі недостатньо високих здібностей, проте ніякий високий рівень здібностей не може компенсувати відсутність навчального мотиву або його низьку вираженість. Саме тому першочергове завдання викладача полягає в необхідності шукати ефективні шляхи підвищення мотивації студентів.

Слід зазначити, що для стійкості мотивації необхідно мати адекватне уявлення про необхідність володіння в наш час хоча б однією іноземною мовою. У ряді досліджень показано, що сила мотиву і ефективність діяльності залежать від того, наскільки ясно усвідомлюється людиною мета та зміст діяльності. Однак є ряд станів людини, які різко зменшують його мотиваційний потенціал. Так, при монотонності життя, психічному перевантаженні, стомленні зникає бажання виконувати роботу, до якої спочатку був позитивний мотив. [1, 42] А саме такий спосіб життя і притаманний найчастіше нашому молодому поколінню.

Формування фахівця нового рівня, який володіє творчими здібностями, критичним мисленням, професійною компетентністю, здатним виробляти і приймати рішення у нестійких швидкоплинних ситуаціях, в тому числі

засобами іноземної мови з урахуванням особливостей культури іншого народу, передбачає застосування проблемних методів. Ці методи дозволяють майбутнім фахівцям сформувати якісь моделі наукового дослідження, моделі прийняття рішень на шляху формування комунікативної компетенції, які вони зможуть застосувати в майбутній професійній діяльності. До проблемних можна віднести цілий ряд дослідницьких, пошукових методів - метод проектів, метод дискусії, метод рольових ігор із проблемною спрямованістю, які самі по собі передбачають використання дослідницьких і пошукових методів. Кожен з цих методів передбачає формування певних комунікативних та інтелектуальних умінь.

Слід підкреслити ще одну важливу перевагу такого підходу до викладання іноземної мови, що має пряме відношення до проблеми відсутності мотивації у студентів технічних вузів. Незважаючи на вищезазначену загальну тенденцію до підвищення зацікавленості в оволодінні мовою, невмотивовані студенти представляють неабияку проблему для викладачів іноземної мови в технічному вузі. Навіть найефективніші методи роботи, націлені строго на формування мовних навичок, не здатні зломити впертий опір таких студентів при засвоєнні матеріалу. Цей опір, як правило, неусвідомлений, та є наслідком відсутності мотивації. А, як відомо, мотивація - головний фактор успішності навчання. Однак, використання іноземної мови як провідника гуманітарної компетенції, при вмілій організації даного процесу, здатне вирішити цю проблему. Як показує практика, навчання не стільки мови, скільки через мову виявляється більш продуктивним, оскільки непомітно для самих студентів залучає їх до процесу навчання через інтерес, породжений вищезазначеним змістом запропонованих матеріалів. В результаті форма, тобто сама мова, граючи роль всього лише засоба для отримання нових цікавих і корисних знань, засвоюється ніби мимоволі, без внутрішнього опору і з мотивацією, спрямованою на об'єкт вивчення - нові знання про світ.

Мотивація вивчення іноземної мови обумовлюється комунікативним мотивом, заснованим на прагненні учня до іншомовного спілкування. Також велику роль відіграють когнітивні, або пізнавальні мотиви. Крім того, вивчення іноземної мови збуджується такими мотивами, як утилітарний, тобто бажання за допомогою оволодіння мовою мати для себе якусь вигоду, мотиви престижу і матеріальної вигоди, самоствердження, «мотив отримання диплома». Потрібно підкреслити, що ці мотиви ніколи не діють ізольовано один від одного, їх можна розглядати лише в системі. У процесі навчальної діяльності з оволодіння мовою їх розташування в ієрархії мотивації може варіюватися. Негативні установки стосовно освоєння іноземної мови (невпевненість в можливості вивчити мову, недостатнє усвідомлення її важливості у професійній діяльності, занижені стандарти щодо бажаного рівня володіння мовою, неприйняття методів навчання) найчастіше ускладнюють студентам технічних спеціальностей процес оволодіння цим предметом.

Також можна стверджувати, що існує зв'язок між особливостями мотивації студентів і характером психологічних труднощів, що виникають в процесі оволодіння іноземною мовою. Зокрема, студенти, у яких яскраво

виражені мотивація досягнення і мотивація схвалення, стикаються з меншим числом труднощів в оволодінні іноземною мовою, ніж студенти з егоїстичною і маргінальної орієнтацією. [2]

Широка різноманітність методів і прийомів навчання, що застосовуються викладачем, може бути ефективною виключно за наявності інтересу з боку студента. Ситуація ускладнюється тим фактом, що в переважній більшості випадків викладач має справу з «різнорівневими» студентами, а саме студентами з діаметрально протилежними рівнями мовної підготовки, так само як і різними здібностями до оволодіння іншомовною компетенцією. При цьому можна стверджувати, що неоднорідність групи є ще однією суттєвою перешкодою, що суттєво ускладнює роботу викладача, як в прищепленні навичок володіння іноземною мовою, так і підвищенні мотивації до вивчення цієї самої іноземної мови. Отже, всі вищезазначені особливості викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей необхідно враховувати викладачеві під час реалізації своєї професійної діяльності.

Література:

1. Аристова И. Л. Общая психология. Мотивация, эмоции, воля: [учебное пособие] / И. Л. Аристова. - Владивосток: ТИДОТ ДВГУ, 2003. - 104 с.

2. Соселия И. Л. Мотивация студентов и психологические трудности в овладении иностранным языком (на примере студентов инженерных специальностей): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. псих. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии» / Соселия И. Л. - Москва, 2009.- 19 с.